

KINDEREN EN JONGEREN
ONTWIKKELEN HUN
TALENTEN

DE BOSSCHE EDUCATIEVE AGENDA 2017-2021



's-Hertogenbosch, januari 2017

De Bossche Educatieve Agenda 2017-2021



's-Hertogenbosch

Kinderen en jongeren ontwikkelen hun talenten

De gemeente, kinderopvang, primair en voortgezet onderwijs vinden het belangrijk dat kinderen en jongeren zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Zo krijgen zij de vaardigheden die in de 21^e eeuw nodig zijn.

In de Bossche Educatieve Agenda (BEA) staat hoe we dit aanpakken en welke activiteiten we hiervoor organiseren.



Wist je dat?

Er in 's-Hertogenbosch 31.428 0-18 jarigen zijn?

"In de BEA staan vijf belangrijke punten. Hiermee gaan we samen aan de slag."



Wil je meer weten?

Lees de hele

Bossche Educatieve Agenda 2017-2021

op www.s-hertogenbosch.nl/onderwijs

Hoe betalen we dat?



Alle partijen betalen samen activiteiten uit bestaande onderwijsmiddelen en uit subsidies (stedelijk/landelijk/Europees). De gemeente geeft ook subsidies via het Onderwijs Innovatiefonds.

Bossche Educatieve Agenda

1. Toekomstgerichte educatie

Opvang en onderwijs brengen 0 tot 18-jarigen vaardigheden bij voor hun hele leven.

flexibel, creatief, lef

2. Persoons- en burgerschapsvorming

We bevorderen dat iedereen kan en wil bijdragen aan de samenleving.

verantwoordelijk, respectvol, zelfstandig

3. Ononderbroken

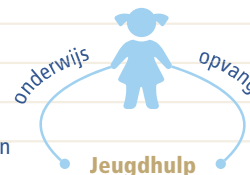
ontwikkeling 0-18 jaar

We zorgen dat iedereen zich kan ontwikkelen zonder drempels en onnodige hobbels. Kinderopvang, basisonderwijs en voortgezet onderwijs zorgen voor een samenhangend aanbod.



4. Verbinding opvang en onderwijs met jeugdhulp

Is er meer zorg nodig voor een kind dan onderwijs en opvang kunnen bieden? Dan zijn de lijnen kort naar het aanbod jeugdhulp.



5. Ontwikkeling kwaliteit van organisaties

We helpen elkaar met het verbeteren van de kwaliteit.

Eigentijdse (ICT) voorzieningen, leermiddelen, verder professionaliseren van personeel.

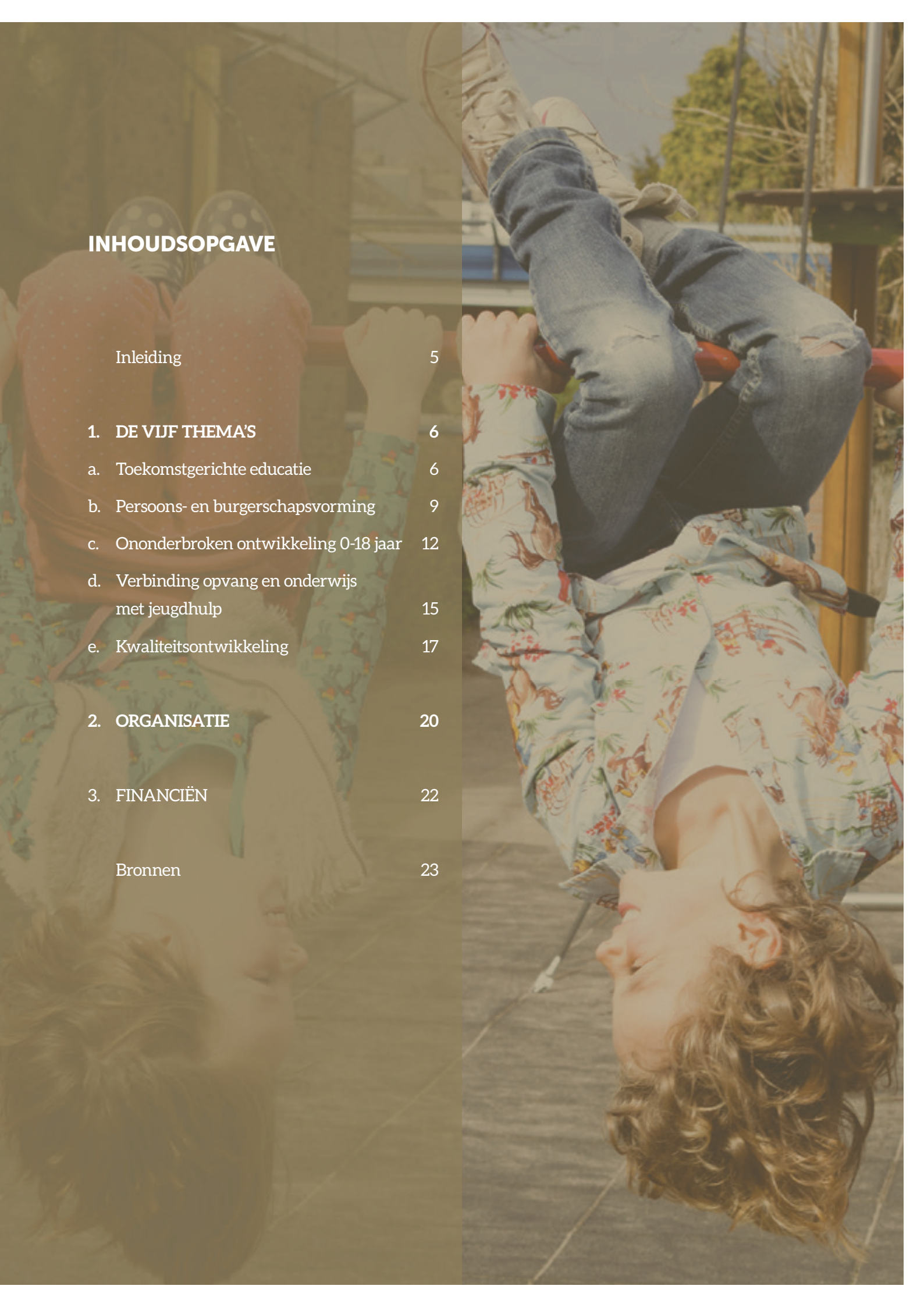


Hoe gaan we met de vijf punten aan de slag?

- Goed afstemmen
- Voortgang bewaken
- Contact met achterban houden (leerlingen, ouders, schoolbestuur)

Volg gemeente 's-Hertogenbosch via:





INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
1. DE VIJF THEMA'S	6
a. Toekomstgerichte educatie	6
b. Persoons- en burgerschapsvorming	9
c. Ononderbroken ontwikkeling 0-18 jaar	12
d. Verbinding opvang en onderwijs met jeugdhulp	15
e. Kwaliteitsontwikkeling	17
2. ORGANISATIE	20
3. FINANCIËN	22
Bronnen	23



INLEIDING

Educatie moet meegaan met de tijd. De kinderopvang, het primair en voortgezet onderwijs en de gemeente in 's-Hertogenbosch slaan de handen ineen om dat te bereiken. Elk voor zich én gezamenlijk. Want in de 21e eeuw wordt de samenleving steeds complexer. Het resultaat ligt voor u: de Bossche Educatieve Agenda 2017-2021. De school van de toekomst zal aansluiten bij de eisen die de steeds veranderende wereld aan de jonge generatie stelt. Zodat kinderen en jongeren in de stad zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Kansen van kinderen verder versterken, dat is het uitgangspunt van de samenwerkende partners. De Bossche Educatieve Agenda 2017-2021 is hierin een belangrijke vervolgstap. Partners richten zich op meer en beter gebruik van elkaars inzet en activiteiten. De aangepaste overlegstructuur is van groot belang voor een goede, op elkaar afgestemde, voortgang van de Agenda.

Centraal in de Agenda staan persoonsontwikkeling en burgerschapsvorming. Maar ook voor de specifieke vaardigheden van de 21e eeuw, onmisbaar voor de deelname aan de economie van de toekomst, is veel aandacht. Denk aan een focus op mediawijsheid, creativiteit, ondernemen en samenwerken.

De veranderende samenleving vraagt om een nieuwe inrichting van het onderwijs. Omdat de basis voor deze vaardigheden al in de eerste levensjaren wordt gelegd, is de rol van kinderopvang onmisbaar.

Ook de gemeente vervult een sleutelrol. "Alle jongeren ontwikkelen zich optimaal, zowel in cognitief, sociaal-emotioneel als in fysiek opzicht. Zij hebben een fijne jeugd en gebruiken hun talenten. Dit leidt tot maatschappelijke, economische en sociale zelfstandigheid," schrijft de gemeente in Voorrang voor Jeugd 2010-2014. Haar verantwoordelijkheid voor jeugdhulp, het bestrijden van onderwijsachterstanden, peuterarrangementen, gezondheid, veiligheid en vrijetijdsinvulling sluit naadloos aan bij de ambities van de Bossche Educatieve Agenda 2017-2021.

Vijf thema's worden de gezamenlijke focus van de partners in de periode 2017-2021. De kinderopvang, het primair en voortgezet onderwijs en de gemeente zoeken bij de uitwerking van de collectieve speerpunten continu naar verbinding. Het uitgangspunt is een gedeelde verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de Agenda. Flexibele vormen van samenwerking, in aanvulling op de formele overlegstructuren, zijn hierbij onontbeerlijk.

De partners kiezen voor de volgende thema's:

- a) Toekomstgerichte educatie;
- b) Persoons- en burgerschapsvorming;
- c) Ononderbroken ontwikkeling 0-18 jaar;
- d) Verbinding opvang en onderwijs met jeugdhulp;
- e) Kwaliteitsontwikkeling

De kracht van de Agenda is dat de thema's door alle betrokken partners worden onderschreven. Per activiteit binnen elk thema zijn steeds minstens twee partners betrokken. Met het ondertekenen van de Bossche Educatieve Agenda 2017-2021 verklaren de partners zich tot het uiterste in te spannen om de ambities waar te maken, elkaar te ondersteunen en, waar nodig, elkaar op een optimale uitvoering aan te spreken.

De Bossche Educatieve Agenda 2017-2021 (voortaan: BEA) zal worden geconcretiseerd in een door de betrokken partijen op te stellen ontwikkelagenda.

Deze BEA is onderdeel van de meerjarenbeleidsplannen 2017-2021 voor kinderopvang en onderwijs. Eerdere stappen waren de MBO-agenda en de Ontwikkelagenda Kindcentra 0-13. In de toekomst zal de focus onder meer liggen op de verbinding met het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs.

Hierna wordt ingegaan op:

- 1) De vijf thema's, met een eerste aanzet voor de doelstellingen en beoogde resultaten;
- 2) De organisatie voor de uitwerking van de educatieve agenda;
- 3) De financiën.

's-Hertogenbosch, 15 december 2016

Namens het Directeuren
Overleg Voortgezet Onderwijs
(DOVO)



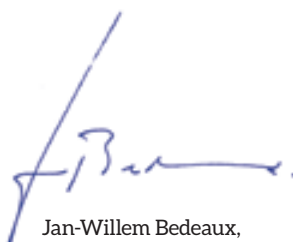
Alma van Bommel,
bestuurder

Namens de Stichting
Schoolbesturen Primair
Onderwijs 's-Hertogenbosch



Jan Timmers,
bestuurder

Namens de Kinderopvang-
instellingen Projectgroep 0-13



Jan-Willem Bedeaux,
bestuurder

Namens Gemeente
's-Hertogenbosch



Eric Logister,
wethouder



1. DE VIJF THEMA'S

A | TOEKOMSTGERICHTE EDUCATIE

Technologische ontwikkelingen zijn bepalend voor het steeds complexer wordende leven in de 21e eeuw. Om de jeugd zo goed mogelijk voor te bereiden op 'het echte leven' is het van belang dat educatie mee verandert. Voor vaardigheden als mediawijsheid en ondernemen is een belangrijke rol weggelegd. In toekomstgerichte educatie staan de creativiteit en talenten van leerlingen centraal, om kinderen zo aan te moedigen zich tot hun volle potentie te ontwikkelen.



Met 'educatie' doelt de Agenda op de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 18 jaar.

Toekomstgerichte educatie cultiveert en bevordert de van nature nieuwsgierige houding van kinderen en jongeren. Het leren stellen van kritische vragen, strategieën om antwoorden te vinden en het leggen van verbanden zijn essentieel om tot nieuwe inzichten te komen - dát is het leren van de toekomst. Belangrijk daarbij zijn het kunnen reflecteren op hun leerproces en samenwerking met anderen.

Eigentijdse educatie stimuleert de creativiteit van kinderen en jongeren, leert hen te experimenteren en risico's te nemen en om te gaan met tegenslagen. Met deze vaardigheden, waarin opvang en onderwijs de sleutelrol vervullen, worden jongeren uitgerust met de middelen om flexibel met ontwikkelingen om te gaan. Om zo een leven lang te leren.

Toekomstgerichte educatie sluit aan bij de interesses en capaciteiten van leerlingen. Samen met de leerlingen worden hun talenten verkend. Het daagt hen uit zich ten volle te ontwikkelen.

Leerlingen willen weten waarom ze leren wat ze leren. Ze zijn gemotiveerd als ze leren wat ze interessant vinden, aanspreekt en uitdaagt. Dit vraagt om betekenisvol onderwijs: een samenhangend onderwijsaanbod dat zich richt op leren in context, aan de hand van 'het echte leven.'

Voor de voorschoolse periode vraagt dit om een stimulerende omgeving waarin spelenderwijs de cognitieve, fysieke en sociaal-emotionele vermogens van jonge kinderen worden uitgedaagd.

In het primair en voortgezet onderwijs krijgen kinderen en jongeren een brede basis aan kennis en vaardigheden. Hiermee bereiden ze zich voor op het vervolgonderwijs en om als verantwoordelijk burger aan de maatschappij te kunnen deelnemen. Eigenaarschap van het eigen ontwikkelproces is daarbij belangrijk. Met een gevarieerd aanbod en de mogelijkheid zich naar eigen vermogen, interesse en manier van leren te ontplooiën, kunnen leerlingen zich optimaal ontwikkelen. Nieuwe technologieën worden daartoe maximaal benut.

Bij toekomstgerichte educatie hoort educatief partnerschap van de ouders: een wederzijdse betrokkenheid van ouders met de school of opvangorganisatie. Het doel is om optimale omstandigheden te realiseren voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren, zowel thuis als op school. De pedagogische driehoek kind-ouder-school werkt zoveel mogelijk samen.

Om te blijven aansluiten op de sterk veranderende samenleving neemt het ontwikkelen van de zogenaamde 21e eeuwse vaardigheden binnen de kindcentra 0-13 een belangrijke plaats in. Dit betekent méér aandacht voor samenwerken en communiceren, verbanden leggen en creativiteit, ICT-vaardigheden, ondernemen, burgerschap en democratische omgangsvormen.

Deze vaardigheden zijn alles behalve nieuw, maar in de steeds complexere en veranderende samenleving neemt het belang ervan toe. Daarom moeten deze vaardigheden aan bod komen in alle fasen en niveaus van de ontwikkeling van kinderen.

Naast de samenwerking binnen het onderwijs en tussen het onderwijs en de opvang, werken we samen met de educatieve partners in de stad.

DOEL	BEOOGDE RESULTATEN BEA	BETROKKEN PARTNERS
➔ Versterking van het concept 'onderzoekend en ontwerpend leren' (Fundamentele vaardigheden) Onderzoekend en ontwerpend leren is een onderwijsleerstrategie die sterk een beroep doet op de essentiële vaardigheden in de 21e eeuw. Het laat kinderen competenties ontwikkelen die samenhangen met de werkwijze van een wetenschapper of ontwerper. Het onderzoeks- en ontwerpproces biedt voor zowel de leerlingen als de leerkracht handvatten om aan alle fasen van onderzoek en ontwerp aandacht te besteden. Het leren van bijbehorende vaardigheden staat hierin centraal.	➔ Het concept onderzoekend en ontwerpend leren is verder met elkaar uitgewerkt. ➔ Er zijn ontwikkelpleinen in kindcentra (thematisch, verdiepend en gespecialiseerd).	<i>BEA-partners:</i> Kinderopvang (voortaan: KO) Primair onderwijs (voortaan: PO) Voortgezet onderwijs (voortaan: VO)
➔ Versterking van het 'ondernemend leren' (Toegepaste vaardigheden) Door ondernemend leren op te nemen in het lesprogramma van het basis- en voortgezet onderwijs én in de buitenschoolse opvang, kunnen kinderen en jongeren hun ondernemende geest al vroeg ontwikkelen. Scholen en opvang helpen jongeren zich voor te bereiden op hun toekomst en hun eigen leven vorm te geven. Ondernemend leren versterkt de specifieke vaardigheden die jongeren daarbij goed kunnen gebruiken, zoals initiatief nemen, het omzetten van ideeën in daden, creativiteit en communiceren. Het stimuleert een flexibele en proactieve houding. De school is een leeromgeving, maar docenten en leerlingen werken met ondernemers en andere partners uit de buurt aan 'levensechte' opdrachten.	<i>Bestaande initiatieven:</i> Onder de naam Ondernemend Onderwijs 's-Hertogenbosch werkt de gemeente samen met betrokken partners uit het onderwijs en het bedrijfsleven aan de versterking van ondernemend onderwijs in stad en regio. Het is een lerend netwerk onder begeleiding van een projectteam, dat scholen en organisaties begeleidt om ondernemende initiatieven en projecten op te zetten en in te bouwen in de dagelijkse lespraktijk. Er zijn 'levensechte projecten' op de domeinen Wetenschap & Techniek, Natuur & Groen, Voeding & Gezondheid en Kunst & Cultuur. <i>Beoogde resultaten BEA:</i> ➔ Er is een verbinding tussen het onderwijs en de praktijk door ondernemers op scholen uit te nodigen. ➔ De praktijk wordt in de kindcentra gebracht met medewerking van ouders.	<i>BEA-partners:</i> KO PO VO Gemeente <i>Andere partners:</i> MBO HBO Bedrijfsleven KvK Regiogemeenten AgriFood Capital
➔ Versterking van de ICT-toepassing Door ondernemend leren op te nemen in het lesprogramma van het basis- en voortgezet onderwijs én in de buitenschoolse opvang, kunnen kinderen en jongeren hun ondernemende geest al vroeg ontwikkelen. Scholen en opvang helpen jongeren zich voor te bereiden op hun toekomst en hun eigen leven vorm te geven. Ondernemend leren versterkt de specifieke vaardigheden die jongeren daarbij goed kunnen gebruiken, zoals initiatief nemen, het omzetten van ideeën in daden, creativiteit en communiceren. Het stimuleert een flexibele en proactieve houding. De school is een leeromgeving, maar docenten en leerlingen werken met ondernemers en andere partners uit de buurt aan 'levensechte' opdrachten.	➔ Kindcentra en VO-scholen blijven investeren in de moderne digitale ontwikkelingen gericht op het ontsluiten en delen van informatie, het bijbrengen van 'mediawijsheid', het werken met learning communities en het gebruik van creatieve apps, tablets, et cetera. ➔ Alle scholen gebruiken in 2021 dagelijks digitaal leermateriaal in hun lessen. ➔ De leraren hebben up-to-date ICT-basisvaardigheden en gebruiken deze in hun lespraktijk. ➔ Om dat te behalen zoeken BEA-partners samenwerking met ICT-opleidingsinstituten, zoals de Jheronymus Academy of Data Science.	<i>BEA-partners:</i> KO PO VO
➔ Versterking van de relatie formeel en informeel leren: jongerenwerk, sport en cultuur. Naast de traditionele schoolse leerarrangementen ontstaat er behoefte aan ruimte voor informeel leren en de verbinding met leren buiten de school. Daarvoor worden leerdoelen gekoppeld aan de context waarin leerlingen zich buiten schooltijd bevinden, zoals jongerenwerk, sport en culturele activiteiten. Zo worden ze extra uitgedaagd zich te ontwikkelen.	➔ Er zijn concrete, inhoudelijke verbindingen gelegd tussen de BEA-partners met (educatieve) partners buiten opvang en onderwijs.	<i>BEA-partners:</i> KO PO VO Gemeente <i>Andere partners, waaronder:</i> Jeugdsportfonds Jeugdcultuurfonds Bureau Babel KlupUp

1. DE VIJF THEMA'S

B | PERSOONS- EN BURGERSCHAPSVORMING

Op de school van de toekomst vergaren leerlingen zelfkennis en sociale vaardigheden. Zo groeien ze op tot zelfstandige volwassenen. Een goede voorbereiding voor de samenleving en de arbeidsmarkt wordt geprikkeld door vrijwilligersactiviteiten en maatschappelijke stages. Kennis over de rechten en plichten in een democratie wordt gestimuleerd door leerlingenraden en debattoernooien. De beoogde burgerschapsvorming zal grensoverschrijdend zijn door uitwisselingsprojecten met scholen in het buitenland.



Het onderwijs is een vormende omgeving, een oefenplaats voor kinderen en jongeren om zelfstandige volwassenen te worden. Volwassenen die maatschappelijk verantwoord kunnen en willen handelen, zowel op de arbeidsmarkt als in de samenleving. Op een manier die aansluit bij de eigen persoonlijkheid en talenten.

Dat begint al heel vroeg. De kinderopvang, peuterarrangementen en het onderwijs helpen leerlingen te ontdekken wie ze zijn en willen worden, wat ze belangrijk vinden en hoe ze zich tot anderen en de wereld om hen heen verhouden. Leerlingen leren zelfstandig keuzes maken en verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen handelen. Ze ontwikkelen een ondernemende, initiatiefrijke houding: ze worden weerbaar, krijgen zelfvertrouwen en leren dat het plezierig is om samen met anderen tot een mooi resultaat te komen.

Persoonsvorming houdt ook in dat leerlingen op een gepaste manier vorm leren geven aan hun emoties en rekening houden met de positie, de belangen en de gevoelens van anderen. Respect, hulpvaardigheid en empathie helpen hen met anderen samen te leven. Zo ontdekken ze wat ze nodig hebben om voor zichzelf en voor anderen te zorgen. Die basis draagt bij aan het welzijn en sociale gedrag in hun latere leven.

Door persoonsvorming worden leerlingen gemotiveerd en gevormd in brede zin. Het sluit aan bij wat ze aanspreekt, maar verbreedt ook hun horizon en laat ze kennismaken met zaken waar ze niet uit zichzelf mee in aanraking komen.

Want wie zijn kansen in de maatschappij wil benutten, moet zich als persoon kunnen ontwikkelen en zijn positie ten opzichte van anderen in de samenleving vinden. Persoonlijkheid is dan ook een belangrijke voorspeller voor later succes.

Naast persoonsvorming richt de Agenda zich op burgerschapsvorming. Het laat de leerling kennis maken met de rechten en plichten als burger, de democratische rechtsstaat en de collectieve waarden in de Nederlandse samenleving. De leerling leert omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid, grensoverschrijdend door een internationale blik.

DOEL

→ Persoonsvorming

Scholen bieden leerlingen een brede vorming: cognitief, sociaal, cultureel en motorisch. Zelfkennis is hierin het sleutelwoord. Jongeren kunnen reflecteren op hun eigen talenten, kwaliteiten en ontwikkelpunten. Hun houding is actief, lerend en onderzoekend. Ze hebben zicht op vervolgopleidingen en de arbeidsmarkt en kunnen verantwoorde keuzes maken.

Het beoogde doel is een afname van de vroegtijdig schoolverlaters en thuiszitters. Met de versterking van de loopbaanoriëntatie en -begeleiding in de VO-scholen hoopt de Agenda een goede keuze voor de vervolgopleiding te stimuleren en studiewisseling en uitval te voorkomen.

→ Burgerschapsvorming

- 1) Het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van leerlingen door de versterking van de verbinding met de wijk, stad en samenleving.
- 2) Versterking gericht op de democratische rechtsstaat, de rechten en plichten van burger en de collectieve waarden van de Nederlandse samenleving. De kennis van en het begrip voor de medeburger staat centraal.

BEOOGDE RESULTATEN

- Onderwijs dat aansluit bij de talenten van de leerling en deze stimuleert (maatwerk).
- Vaardige docenten, mentoren en leerlingbegeleiders.
- De gemeente voert een vestigingsbeleid voor de Kinderopvang dat aansluit bij deze brede verantwoordelijkheid.

BETROKKEN PARTNERS

BEA-partners:

KO
PO
VO
Gemeente

Andere partners:

Bestuurs-, wijk en dorpsraden
Non-profitorganisaties
Bedrijfsleven

- Aandacht in het PO en VO voor sociale veiligheid.
- Uitbreiding binnen het PO van het aantal wijkgerichte vrijwilligersactiviteiten door basisschoolleerlingen.
- Vormgeven binnen het VO aan de maatschappelijke stage (MaS)*

BEA-partners:

KO
PO
VO
Gemeente

Bestaande initiatieven:

In het kader van deze doelstelling zijn er **jongerenambassadeurs**, een initiatief van de gemeente 's-Hertogenbosch. Dit betreft een groep ambitieuze jongeren tussen 16 en 28 jaar, die zich acht uur per week inzet voor de stad:

- Ze geven de gemeente gevraagd en ongevraagd advies over beleid dat jongeren aangaat;
- Ze stimuleren jongeren hun steentje bij te dragen aan de maatschappij.
- Ze organiseren en bezoeken debatten, trainingen en workshops en andere activiteiten over onderwerpen die voor jongeren relevant zijn.

Daarnaast is er sinds september 2015 het Bossche **kinderparlement**. Elke basisschool in 's-Hertogenbosch kan hierin leerlingen afvaardigen.

VO: Het voortgezet onderwijs is een oefenplaats voor het 'echte leven'. Leerlingen zitten in leerling- en medezeggenschapsraden; ze nemen deel aan debatten op school en aan interscholaire debattoernooien (zoals de Model European Parlement en de Model United Nations). Scholen bieden leerlingen de kans zich internationaal te ontwikkelen, door uitwisselingsprojecten met buitenlandse scholen.

Beoogde resultaten BEA:

- Uitbreiding van het aanbod aan vrijwilligerswerk: bijvoorbeeld door aandacht voor de omgeving; schone wijken zonder zwerfafval.
- Stimuleren van het contact tussen jongeren en ouderen.
- Stimuleren van contact tussen jongeren en vluchtelingen.

* De MaS bestaat uit vrijwilligerswerk voor een non-profitorganisatie of een maatschappelijk project van een bedrijf waar géén sprake is van een winstoogmerk. Door de MaS maken jongeren kennis met en leveren ze een bijdrage aan de samenleving. Dit stimuleert hun maatschappelijke betrokkenheid en het besef van normen en waarden wordt versterkt.





1. DE VIJF THEMA'S

C | ONONDERBROKEN ONTWIKKELING 0-18 JAAR

Leren stopt niet na schooltijd. Kinderen ontwikkelen zich ook op de buitenschoolse opvang en thuis. De Bossche Educatieve Agenda 2017-2021 zet in op een soepele ontwikkeling van elk kind. Het wil de peuterarrangementen op kinderdagverblijven uitbreiden. De overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs gesmeerder laten verlopen. En met een goede loopbaanbegeleiding een vloeiende doorstroom naar vervolgonderwijs en arbeidsmarkt verzorgen.



DE TOEKOMST BEGINT VANDAAG!

Een ontwikkeling zonder drempels en onnodige hobbels, op maat gemaakt voor elk kind. De partners van de Agenda zetten zich in voor het ontplooiën van talenten van kinderen en jongeren tot 18 jaar. Ze werken aan een ononderbroken ontwikkeling in omgevingen die daar volledig op zijn ingericht.

De ontwikkeling van een kind gebeurt niet in een vacuüm. Een kind gaat bijvoorbeeld naar school, daarna naar de buitenschoolse opvang en vervolgens naar huis. Overal leert het. Een ononderbroken ontwikkeling wordt gefaciliteerd door twee factoren die elkaar kruisen en versterken. Langs de verticale lijn wordt de ontwikkeling van een kind gevolgd in leeftijd en ontwikkelingsfasen. Langs de horizontale lijn werken de diverse voorzieningen op eenzelfde ontwikkelingsmoment van een kind aan een compleet aanbod.

Met andere woorden: kinderopvang, buitenschoolse opvang en onderwijs kunnen niet functioneren los van de samenleving en de andere spelers in de keten. Ieder zal moeten inspelen op veranderingen in de verbanden waarbinnen kinderen en jongeren zich bewegen. Ook andere partners in de regio zijn van belang om leerlingen goed voor te bereiden op een succesvolle rol in de samenleving. Denk aan lerarenopleidingen, bedrijven, wetenschappelijke en onderzoeksinstituten, organisaties voor welzijn, de culturele sector en sportclubs.

Met de ontwikkeling van de kindcentra 0-13 in de gemeente 's-Hertogenbosch zetten kinderopvang en primair onderwijs, samen met de gemeente, al stevig in op de doorgaande ontwikkeling tussen opvang, voorschool en onderwijs.

Ook de overgang tussen primair en voortgezet onderwijs verdient verbetering. Vooral de grote verschillen in de pedagogisch-didactische infrastructuur bemoeilijken de doorstroom. Dit geldt in het bijzonder voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte of hulpvraag. Het onderstreept het belang van inzet op een doorgaande leer- en zorglijn. Hiermee kunnen problemen tijdig worden gesignaleerd en opgepakt en worden ongewenste situaties, zoals thuiszitten en voortijdige schooluitval, zo veel mogelijk voorkomen.

Belangrijke aandachtsgebieden bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs zijn het advies- en keuzeproces, toelatingsbeleid, doorlopende ondersteuning, de verbinding met jeugdhulp en de rol van ouders.

DOEL	BEOOGDE RESULTATEN	BETROKKEN PARTNERS
→ Versterking van de ontwikkeling van peuters tussen 0 en 4 jaar, met extra aandacht voor spel- en taalontwikkeling, en het tegengaan van (taal) achterstanden bij peuters en kleuters.**	<i>Bestaande initiatieven:</i> De gemeente 's-Hertogenbosch subsidieert peuterarrangementen voor peuters van 2,5 tot vier jaar binnen een kinderdagverblijf. De kinderen ontwikkelen zich spelenderwijs met leeftijdsgenootjes en onder begeleiding van pedagogisch medewerkers. Er wordt gewerkt met voorschoolse methodieken, observatiemethoden en deskundige medewerkers. Daarnaast is er een door Rijk en gemeente gesubsidieerd Voorschools en Vroegschools Educatieaanbod (VVE), in de vorm van programma's die de pedagogisch medewerkers en leerkrachten gebruiken om de taalontwikkeling te stimuleren. In de gemeente 's-Hertogenbosch bevinden zich 16 VVE-locaties met 36 groepen.	<i>BEA-partners:</i> KO PO Gemeente
→ Versterking van de doorgaande lijn tussen het PO en het VO.	<i>Beoogde resultaten BEA:</i> Het huidige aantal gesubsidieerde dagdelen per week varieert van twee, voor een regulier peuterarrangement, tot vier, voor een VVE-peuterarrangement. Ambitie is het aantal uren peuterarrangementen per week te verhogen naar tien uur per week voor een regulier peuterarrangement en naar twintig uur per week (vier contactmomenten van vijf uur) voor een VVE-peuterarrangement. Daarnaast ligt er een wens om het peuterarrangement eerder te starten, vanaf de leeftijd van twee jaar.	<i>BEA-partners:</i> KO PO Gemeente
→ Versterking van de doorgaande lijn tussen het voorschools en primair onderwijs.	<i>Bestaande initiatieven:</i> De Kindcentra 0-13 waar alle basisscholen in 's-Hertogenbosch samen met een kinderopvangorganisatie deel van uitmaken.*** <i>Beoogde resultaten BEA:</i> Verdere doorontwikkeling van de kindcentra volgens Ontwikkelagenda 2016-2020	<i>BEA-partners:</i> PO VO Gemeente
→ Een soepele aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt	→ Continue kennisuitwisseling om: - het programma en de leerlijn van de partnerorganisaties in kaart te brengen en zicht te houden op de ontwikkellijn van de jongere; - meer kennis en ervaring op te doen met betrekking tot gepersonaliseerd leren; - en bestaande loopbaanoriëntatiebegeleiding (LOB) verder te ontwikkelen en te versterken in een doorgaande leerlijn binnen het PO-VO en in aansluiting op het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. → Onderzoek naar de mogelijkheden om bestaande scheidingen tussen de verticale en horizontale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Hierop aansluitend ook onderzoek doen naar Onderwijs 10-14, ofwel een Tienercollege. → De ontwikkeling van een volg- en overdrachtssysteem waarin ook competentieontwikkeling opgenomen wordt. → Een doorgaande lijn in het kader van aanbod passend onderwijs. → Het in de gaten houden van de schoolloopbaan, op individueel niveau maar ook op cohortniveau. → Versterking loopbaanoriëntatiebegeleiding (LOB), inclusief aandacht voor de sector techniek. → Het organiseren van activiteiten gericht op een betere aansluiting arbeidsmarkt, door middel van samenwerking met het bedrijfsleven.	<i>BEA-partners:</i> VO Gemeente <i>Andere partners:</i> MBO HBO AgriFood Capital WTE Zuid-Nederland bedrijfsleven ** Dit onderwerp maakte ook deel uit van de in ontwikkeling zijnde Ontwikkelagenda Kindcentra 0-13 voor 2016-2020. *** Zie hiervoor de Ontwikkelagenda Kindcentra 0-13 voor 2016-2020.



1. DE VIJF THEMA'S

D | VERBINDING OPVANG EN ONDERWIJS MET JEUGDHULP

Korte en hechte lijnen tussen onderwijs en jeugdhulp, daar zet de Agenda op in. Zo kan persoonlijke en intensieve hulp worden geboden aan kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. Laagdrempelig, dichtbij huis, door leraren én hulpverleners.

Om de kinderopvang en het onderwijs te ontzorgen is een sterke samenwerking met jeugdhulp essentieel. Scholen bieden passend onderwijs en kunnen ondersteuning bieden in het primaire proces. Maar als er meer zorg nodig is, dient er een goed en transparant zorgaanbod door externe partners te zijn. Hulp die snel beschikbaar is, korte lijnen kent en het kind in zijn of haar systeem ondersteunt. Communicatie met de school en afstemming met het leerproces is daarbij van groot belang.

Zorgteams zijn uitermate geschikt om het kind in de volledige context te bezien: gezin, omgeving, opvang en school. Voor het jongere kind zal ingezet blijven worden op de totstandkoming van een zorgteam 0-13. Naast een zorgteam 0-4 en een zorgteam 4-13 zal een intern begeleider van de school beide teams verbinden en een warme kindoverdracht garanderen.

Ook het Voortgezet Onderwijs werkt in nauw overleg met ondersteuningsteams. Het kent een gezamenlijk geformuleerd ondersteuningsprofiel voor alle scholen, aangevuld met maatwerktrajecten.

Kinderen en jongeren met specifieke onderwijs- en zorgbehoeften zijn in het speciaal gebaat bij een hechte

samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Een voorbeeld van die goede samenwerking zijn de onderwijs-zorgarrangementen (OZA's) met een aansluiting op specialistische hulp. Een onderwijs-zorgarrangement richt zich via een integrale aanpak op school, in de vrije tijd en thuis op een leerling met een onderwijs- en ondersteuningsbehoefte, waarin regulier onderwijs niet alleen kan voorzien. Het doel is het realiseren van een ontwikkelingsperspectief, inclusief het bevorderen van de schoolloopbaan van de leerling, via een integrale aanpak op school, in de vrije tijd en thuis.

Het gaat om een arrangement waarin het onderwijs en een (of meerdere) zorginstelling(en) liefst structureel samenwerken met ouders en leerling, op basis van één gezin, één kind, één plan en één regisseur. Kenmerkend is een integraal aanbod, waarin leraren en hulpverleners concreet samenwerken in de klas rond een leerling of groep leerlingen.

Voor een dekkend aanbod aan onderwijs, ondersteuning en jeugdhulp is nauwe samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp (en voor het organiseren daarvan met de gemeente) noodzakelijk.

16

DOEL	BEOOGDE RESULTATEN	BETROKKEN PARTNERS
→ Ondersteuning van het kind en het gezin zoveel mogelijk in reguliere setting, zo preventief en thuisnabij mogelijk.	<i>Bestaande initiatieven:</i> Scholen voor PO en VO hebben binnen hun Samenwerkingsverband (SWV) Passend Onderwijs afspraken gemaakt over het niveau van de basisondersteuning.	<i>BEA-partners:</i> KO PO VO Gemeente
→ Waar nodig integrale ondersteuning door onderwijs en jeugdhulp.	<i>Beoogde resultaten BEA:</i> → Een deel van de kinderen op het Medisch Kinderdagverblijf (MKD) kan worden opgenomen in de reguliere kinderopvang. → Medewerkers van de Buitenschoolse Opvang (BSO) ondersteunen leerlingen binnen en buiten de klas. → Geïntegreerde arrangementen onderwijs-zorg (OZA) voor PO en VO gerealiseerd en doorontwikkeld. → Het opzetten van transparante professionele rollen en verantwoordelijkheden binnen het onderwijs en de jeugdhulp, met zicht op de 'kaart' voor optimaal gebruik van elkaars expertise. Een 'kaart-plus' die fysiek vormt krijgt en periodiek verbeterd wordt, en die leidt tot groter, sneller en effectiever loopvermogen (efficiëntere tijdsplanning). → De samenwerking tussen partners wordt uitgebreid, bijvoorbeeld in projecten met jeugdwerkers en straatcoaches, en rondom thema's als leesbevordering, veiligheid en burgerschapsvorming. → Er is een goede regie op de processen van de samenwerking.	<i>Andere partners:</i> SWV-en PO en VO <i>BEA-partners:</i> KO PO VO gemeente <i>Andere partners:</i> SWV-en PO en VO Jeugdhulp Jeugdzorg Jeugdwelzijn

1. DE VIJF THEMA'S

E | KWALITEITSONTWIKKELING

Leren is niet alleen weggelegd voor leerlingen, ook scholen en opvangorganisaties zijn voortdurend in ontwikkeling. Om de Bossche Educatieve Agenda tot een succes te brengen, is blijvende kwaliteitsontwikkeling een randvoorwaarde. Bijvoorbeeld in de bijscholing van het personeel, structurele beoordelingen van leraren en andere medewerkers, of in het inzetten op eigentijdse technologie.



Een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de eerste vier thema's, is continue aandacht voor de kwaliteitsontwikkeling binnen de betrokken organisaties. Daarbij kan worden gedacht aan:

- eigentijdse voorzieningen, zoals nieuwe toepassingen van ICT en digitale leermiddelen om leerlingen optimaal te laten leren;
- scholen en opvangorganisaties te zien als lerende organisaties, onder meer door professionalisering en bijscholing van leraren, schoolleiders, pedagogisch medewerkers, LOB-ers en ander personeel.
- het borgen van gerealiseerde kwaliteitsverbeteringen.

Hoewel de verantwoordelijkheid voor de eigen kwaliteitsontwikkeling bij de organisaties zelf ligt, gaat het niet om een solitaire, interne aangelegenheid. De inhoudelijke richting van de Agenda wordt immers mede bepaald door de gezamenlijke doelen en ambities. Belangrijk is dat partners daarover steeds de dialoog met elkaar aangaan.

Van belang is dat partners denken in mogelijkheden en niet in beperkingen, bijvoorbeeld als gevolg van (soms vermeende) belemmerende regelgeving. Uitgangspunt is dat wat partners met elkaar willen bereiken in beginsel ook haalbaar is!

DOEL	BEOOGDE RESULTATEN	BETROKKEN PARTNERS
→ Ontwikkeling van competentieprofielen van de kindcentra.	→ Er zijn competentieprofielen van medewerkers en leidinggevendenden kindcentra opgesteld.	BEA-partners: KO PO
→ Continue professionele ontwikkeling. De professionele ontwikkeling is gericht op een beweging van start- naar vakbekwaam naar meesterschap.	→ Er is een klimaat waarin professionals open staan voor beoordeling door andere professionals, en bereid zijn de consequenties daarvan te aanvaarden, al dan niet via het bestaande registersysteem.	BEA-partners: KO PO VO
→ Draagvlak voor en voortvarende aanpak van de BEA.	→ Gezamenlijke missie en statement. → Horizontale en verticale verantwoording (en elkaar aanspreken op handelen in overeenstemming met de uitgangspunten van de BEA). → Het opzetten Stadsfoto 3.0. → Het opzetten van een digitaal platform of BEA-loket. → Het organiseren van BEA-workshops en ontmoetingen.	BEA-partners: KO PO VO Gemeente







2. ORGANISATIE

Een goede, op elkaar afgestemde, voortgang van de Bossche Educatieve Agenda vraagt om een heldere overlegstructuur, bij voorkeur gebruikmakend van de volgende (deels nog aan verandering onderhevige) overlegvormen:

- De SSPOH - De Stichting Schoolbesturen Primair Onderwijs 's-Hertogenbosch. Dit zijn de gezamenlijke schoolbesturen primair onderwijs en twee vertegenwoordigers vanuit de kinderopvang****, met ambtelijke deelname vanuit de gemeente. Dit wordt de SKH: de Samenwerking Kindcentra 's-Hertogenbosch.
- Het POVO - Het overlegorgaan Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs, eveneens met deelname vanuit de gemeente.

Met een evenwichtige vertegenwoordiging vanuit deze twee lichamen, aangevuld met een bestuurlijke vertegenwoordiging van de gemeente, komt het BEA-overleg tot stand.

Daarnaast is het van belang een goede verbinding te houden tussen het BEA-overleg en de 'eigen' interne overleggen en achterbannen van de aangesloten kernpartners, te weten:

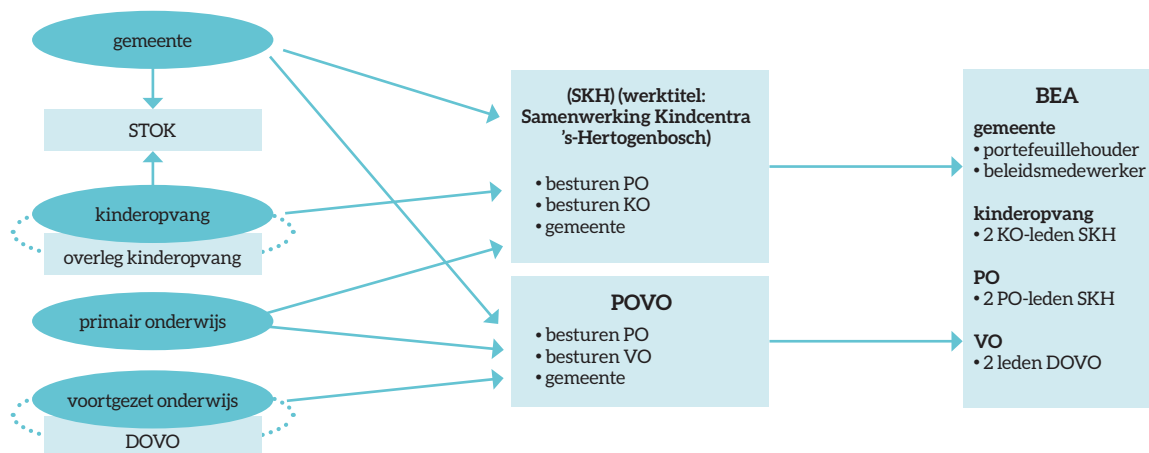
- het overleg van de negen kinderopvangorganisaties, betrokken bij de kindcentra in 's-Hertogenbosch****;
- het DOVO - het Directeurenoverleg Voortgezet Onderwijs.

Tenslotte is er het Stedelijk Overleg Kinderopvang (STOK). Dit is een specifiek overleg tussen de gemeente en alle kinderopvangorganisaties, vanuit de specifieke gemeentelijke (toezicht)taken.

**** De kinderopvang is nog niet aangehaakt bij de SSPOH. In het kader van de Ontwikkelagenda kindcentra 0-13 wordt op dit moment onderzocht of een vertegenwoordiging vanuit de kinderopvang aan dit gremium kan worden toegevoegd, alsmede de wijze waarop e.e.a. juridisch kan worden vormgegeven. Vooralsnog wordt uitgegaan van de werktitel: SKH (Samenwerking Kindcentra 's-Hertogenbosch).



De volgende organisatiestructuur wordt voorgesteld:



21

Opdracht BEA-platform

De opdracht aan het BEA-platform luidt:

- Het verkrijgen en behouden van draagvlak voor de BEA. Hierin is het betrekken van de eigen achterbannen, het overleg kinderopvang, directeurenoverleg PO en DOVO essentieel.
- Het bewaken van de voortgang van de ontwikkelagenda BEA, binnen de afgesproken kaders.
- Het afstemmen van voorgenomen initiatieven van BEA-partners, voor zover deze raken aan de gemeenschappelijke thema's.
- Het leggen van verbindingen met andere relevante partners, zoals de samenwerkingsverbanden PO en VO De Meierij, het MBO en HBO, AgriFoodCapital. Afhankelijk van het onderwerp is het mogelijk dat partners op afroep aanschuiven bij het BEA-platform.
- Het onderzoeken van de positie van het speciaal onderwijs.

Werkwijze en vergaderfrequentie

Naast twee bijeenkomsten van het BEA-platform per jaar, kan worden gedacht aan één breed netwerkoverleg rondom bepaalde thema's, waarbij vertegenwoordigers van alle kinderopvangorganisaties en het directeurenoverleg PO en DOVO aanwezig kunnen zijn.

3. FINANCIËN

Het uitgangspunt is dat BEA-activiteiten worden bekostigd door

- 1) het gebundeld inzetten van bestaande middelen van partners.
- 2) de (voortzetting van) Europese, landelijke en gemeentelijke subsidiëring op specifieke onderwerpen.

Gemeentelijke subsidiëring gebeurt onder andere via het Onderwijs Innovatiefonds.



Bronnen

Ons Onderwijs 2032, eindadvies (*Platform onderwijs 2032, januari 2016*)

Bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs (10 juli 2014)

Sectorakkoord VO: Klaar voor de toekomst! (17 april 2014)

Kindcentra 2020: Ontwikkel de toekomst (september 2014)

Gelijk goed van start (*SER-advies, 19 januari 2016*)

Strategisch beleidsplan 2013-2016 *SSPOH*

Voorrang voor jeugd 2010-2014 (*gemeente 's-Hertogenbosch*)

Een nieuw fundament, beleidsplan Jeugd 2015-2018 (*gemeente 's-Hertogenbosch*)

Naar een lerende economie (*WRR-rapport, 2013*)

Passend onderwijs, samen sterk in maatwerk (*SWV PO De Meierij, mei 2014*)

Passend onderwijs in de Meierij (*SWV VO De Meierij, versie oktober 2015*)

Persoonlijkheid voorspelt succes (*CPB, augustus 2014*)

Ontwikkelagenda Kindcentra 0-13 's-Hertogenbosch **'De toekomst begint vandaag'** (najaar 2016)





Deze notitie is, in opdracht van DOVO, SSPOH, Kinderopvang en gemeente, opgesteld door OOG onderwijs en jeugd.
's-Hertogenbosch januari 2017

